

13 Δεκεμβρίου 2016

Τιμήθηκε στο Βελβεντό η «Ημέρα Μνήμης 2016» για το Ολοκαύτωμα των χωριών το Δεκέμβριο του 1943

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Σε κλίμα συγκίνησης τιμήθηκε στο Βελβεντό (11-12-2016) η “Ημέρα Μνήμης 2016” για το Ολοκαύτωμα των χωριών των Πιερίων ορέων το Δεκέμβριο του 1943 από τα γερμανικά στρατεύματα Κατοχής.

Εν ολίγοις: Το Δεκέμβριο του 1943 τα Κατοχικά στρατεύματα των Γερμανών πυρπόλησαν το Παλαιογράτσανο, το Καταφύγι, την Αγία Κυριακή και το Μοσχοχώρι. Έκαψαν ναούς, σπίτια, σχολεία, ποιμνιοστάσια. Σκότωσαν, έκαψαν και κρέμασαν ανθρώπους, που δεν είχαν σχέση με τις επιχειρήσεις των ανταρτών. Συνολικά 43 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους χωρίς να μάθουν ποτέ το “γιατί”.

Επίκεντρο των εκδηλώσεων “Ημέρα Μνήμης 2016” ο Ιερός Ναός του Αγίου Διονυσίου Βελβεντού και το κοινό Μνημείο στην πλατεία Αγίου Διονυσίου.

Ο ήλιος την Κυριακή έλαμπε. Η ημέρα ηλιόλουστη. Τα ονόματα των αδικοχαμένων δέχονταν πάνω στις λευκές μαρμάρινες πλάκες μαζί με το φως του κτιστού ήλιου και το φως του ακτίστου ήλιου της δικαιοσύνης, ο οποίος ανέτειλε από τη Θεοτόκο Μαρία. “Έκ σου γαρ ανέτειλεν ο ήλιος της δικαιοσύνης, Χριστός ο Θεός ημών... και καταργήσας τον θάνατον, εδωρήσατο ημίν ζωήν την αιώνιον”. (Απολυτίκιον του Γενεθλίου της Θεοτόκου, 8 Σεπτ.)

Οι εκδηλώσεις Θείας Λατρείας, προσευχής, αφήγησης για τη διατήρηση ζωντανής

της μνήμης, τη γνώση και την αφύπνιση περιελάμβαναν: Εσπερινό αποβραδής του Σαββάτου, Όρθρο και Θεία Λειτουργία το πρωί της Κυριακής. Ανάγνωση του ιστορικού (και ποιήματος) από φοιτήτρια και μαθητές. Μνημόσυνο. Κατάθεση στεφάνων στο κοινό Μνημείο από τους εκπροσώπους των αρχών. Σιγή ενός λεπτού. Ψαλμώδηση του Εθνικού Ύμνου. Κέρασμα στο αρχονταρίκι.

Τη Θεία Λειτουργία τέλεσε ο π. Κωνσταντίνος Κώστας και έψαλαν στο αναλόγιο ο Γιάννης Τζινίκος, ο Γιώργος Καραγιάννης, η Δήμητρα Κίτση, ο Γιάννης Παπαγόρας, ο Γιώργος Στεργιόπουλος, ο Τάκης Στεφανόπουλος, ο Γιώργος Πιτσιούγκας.

Τα κείμενα διάβασαν (έδωσαν νεανικό χρώμα) η Μαρία Κουτσιούκη, φοιτήτρια της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας, η Μαρία Ματοπούλου μαθήτρια του Λυκείου Βελβεντού, ο Μιχαήλ Αντωνίου, ο Γιώργος Μύρος, ο Ευθύμης Καραγκιώζης μαθητές του Γυμνασίου Βελβεντού και η Βασιλική Μπιάλα μαθήτρια του Δημοτικού Σχολείου Βελβεντού. Βοήθησαν ο Πέτρος Στεργιόπουλος, ο Χάρης Μπαχτσές και ο Θανάσης Μπιάλας μαθητές του Δημοτικού Βελβεντού. Εύγε παιδιά! Πάντα παρόντες!

Εκπροσώπησαν τις αρχές του τόπου (και του "τρόπου", λέει ο Καθηγητής Ζουράρις) ο Δήμαρχος Σερβίων-Βελβεντού Αθανάσιος Κοσματόπουλος, ο αντιδήμαρχος Θεόδωρος Κυριακίδης, οι δημοτικοί σύμβουλοι Ζήνων Παπαδημητρίου, Νίκος Τέτος, Μίλτος Ζορμπάς, ο πρόεδρος της Δ.Κ. Βελβεντού Δημήτριος Πιτσιάβας, ο πρόεδρος της Τ.Κ. Αγίας Κυριακής Δημοσθένης Κακούλης, η πρόεδρος του ΚΑΠΗ Βελβεντού και μέλος της Δ.Κ. Βελβεντού Ελευθερία Θεοχαροπούλου. Παρέστη και ο πρώην Βουλευτής (συμπατριώτης) Γιάννης Βλατής.

Την τοπική αντίσταση εκπροσώπησαν (με κατάθεση στεφάνου) ο Νικόλαος Τζινίκος, ο Ιωάννης Στεργιόπουλος, ο Νικόλαος Κουτσιούκης, ο Δημήτριος Σεραφείμ κ.ά.

Την τοπική εκπαίδευση εκπροσώπησαν ο υποδιευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Βελβεντού Λάμπρος Κουτσιούκης, η δασκάλα Άννα Γεωργάκη, μαθητές των Νηπιαγωγείων, του Δημοτικού, του Γυμνασίου και Λυκείου Βελβεντού.

Παρέστησαν ακόμα ο πρόεδρος του Μορφωτικού Συλλόγου Παλαιογρατσάνου "Η ΓΡΑΤΣΑΝΗ" Γιάννης Μυλωνάς (ο σύλλογος πρόσφερε κέρασμα το λουκούμι) και τα μέλη του Δ.Σ. ΚΑΠΗ Βελβεντού Γρηγόρης Αγοράτσιος και Θεοδώρα Κακούλη.

Σημαντική ήταν και η συνεισφορά των γυναικών στο αρχονταρίκι και στο κέρασμα: Αθανασία Κώστα πρεσβυτέρα, Θεοδώρα Δελνιώτη, Ολυμπία Δουλδούρα, Θεοδώρα Κακούλη, Ανθούλα Παπαγόρα, Λένα Κρομμύδα, Βασιλική Αγοράτσιου, Ελένη Τέτου, Άννα Γεωργάκη, Ευαγγελία Ζέρβα και η ακούραστη γιαγιά Όλγα Τζινίκου.

Ευχαριστήριο: Στις γυναίκες (και) για την προσφορά των κέικ και εδεσμάτων. Στο εργαστήριο ζαχαροπλαστικής "Σόφη". Στο χορό των ψαλτών. Στο Γιάννη Παπαγόρα για το ποίημά του "Αδίκως χαμένοι-1943" στην Ημέρα Μνήμης 2016.

Ολόκληρο το κείμενο του ιστορικού που διάβασαν τα παιδιά στο Ναό είναι το εξής:

Στο βιβλίο της Ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού για την αντίσταση που πρόβαλαν οι Έλληνες (το 1941 και εξής) στους κατακτητές διαβάζουμε: "Οι πράξεις αντίστασης προκάλεσαν τα αντίποινα των κατακτητών. Η τρομοκρατία, το κάψιμο ολόκληρων χωριών όπως τα Καλάβρυτα, το Δίστομο, το Μεσόβουνο, οι Πύργοι και η Κάνδανος καθώς και οι μαζικές εκτελέσεις υπήρξαν το βαρύ τίμημα της ελευθερίας". (Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου, ΣΤ' Δημοτικού, Πέμπτη Ενότητα, Κεφάλαιο 9, σελ. 213, έκδοση 2012)

Στη φράση: "το κάψιμο ολόκληρων χωριών όπως τα Καλάβρυτα, το Δίστομο, το Μεσόβουνο, οι Πύργοι και η Κάνδανος, οι συγγραφείς του σχολικού βιβλίου θα μπορούσαν να προσθέσουν και τη φράση: "όπως το Παλαιογράτσανο, το Καταφύγι και η Αγία Κυριακή". Και να γιατί.

Το Δεκέμβριο του 1943 (από τη 12η Δεκεμβρίου και εξής) τα γερμανικά (ναζιστικά) στρατεύματα Κατοχής μπήκαν (όπως και στη χώρα μας) απρόσκλητα στα τρία ορεινά χωριά των Πιερίων, Παλαιογράτσανο, Καταφύγι και Αγία Κυριακή (προφανώς στο πλαίσιο των "αντιποίνων") και έσπειραν τον όλεθρο και το θάνατο.

Έκαψαν εκκλησιές, σχολεία, σπίτια και ποιμνιοστάσια. Πυροβόλησαν και σκότωσαν εν ψυχρώ και εξ επαφής άοπλους ανθρώπους, που δεν είχαν καμιά σχέση με τις επιχειρήσεις των ανταρτών: γιαγιάδες ανήμπορες στα κρεβάτια, γυναίκες πάνω στη σκάφη την ώρα που ζύμωναν το ψωμί για την οικογένειά τους. Έκαψαν πρόβατα. Κρέμασαν νέους. Έκαψαν ζωντανή γυναίκα, αφού την περιτύλιξαν με άχυρο. Ξεκοίλιασαν με τις ξιφολόγχες βοσκό.

13 άνθρωποι στο Παλαιογράτσανο, 22 στο Καταφύγι και 7 στην Αγία Κυριακή (Σκούλιαρη), συνολικά 42, άοπλοι και αθώοι, έχασαν τη ζωή τους έτσι στα ξαφνικά, χωρίς να μάθουν ποτέ το "γιατί".

Στο κάψιμο του Παλαιογρατσάνου υπήρξαν 13 θύματα:

Ο Νικόλαος Νικόπουλος, κάηκε ζωντανός μέσα στο σπίτι του.

Η Ασιμήνα Στεφάνου, κάηκε ζωντανή μέσα στο σπίτι της.

Ο Γεώργιος Γεργούλας, κάηκε ζωντανός μέσα στο σπίτι του.

Ο Κωνσταντίνος Ζέρβας. Τον πυροβόλησαν στο δρόμο.

Ο Δημήτριος Χριστοδούλου. Τον πυροβόλησαν στο δρόμο.

Η Αικατερίνη Ρήγα. Την πυροβόλησαν στο δρόμο.

Η Μαρία Ματοπούλου. Την πυροβόλησαν στο δρόμο.

Ο Δημήτριος Στεφάνου. Τον εκτέλεσαν στη θέση του παιδιού του. Οι Γερμανοί είχαν συλλάβει το γιο του. Τον πήγαν για εκτέλεση. Ο πατέρας παρακάλεσε να αντικαταστήσει το παιδί του. Συμφώνησαν. Ελευθέρωσαν το γιο. Εκτέλεσαν τον πατέρα..

Ο Λάμπρος Κουτσιούκης. Τον εκτέλεσαν κοντά στο Ρύμνιο.

Η Ελένη Στεργιοπούλου. Την εκτέλεσαν κοντά στο Ρύμνιο.

Η Ελένη Ματοπούλου. Την εκτέλεσαν στα Κάτω Αλώνια.

Ο Ιωάννης Ματόπουλος. Του κάψανε μαντρί και πρόβατα. Του βοσκού, του ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι. Έπεσε κάτω και πέθανε ακαριαία.

Η Μαρία Γ. Μυλωνά, βρέφος 40 ημερών. Ξεπάγιασε από το κρύο μέσα στα χιόνια και τους πάγους. Πέθανε στο ξωκλήσι του Αη-Γιάννη.

Τα στοιχεία που αφορούν στην πυρπόληση του Παλαιογρατσάνου δόθηκαν (το 1985) στον π. Κωνσταντίνο Ι. Κώστα από τους αυτόπτες μάρτυρες των γεγονότων: Δημήτριο Φικιάρη, Θωμά Στεργιόπουλο, Παύλο Παπανώτα, Γεώργιο Ράπτη, Παναγιώτη και Βασιλική Παπαγόρα, Νικόλαο Στεργιόπουλο και Γιάννη Στεργιόπουλο. Και από τον Στέφανο Γ. Μυλωνά-το 2001.

Στο κάψιμο του Καταφυγίου τα θύματα ήταν 22:

Ο Ιωάννης Τάτσης, ετών 22. Ήταν το πρώτο θύμα. Τον "γάζωσαν" στο καραούλι που φύλαγε.

Ο Παύλος Μιρλιαούντας. Τον κρέμασαν στην πλατεία και μετά τον έκαψαν.

Ο Ιωάννης Τζιόκας. Τον πυροβόλησαν μέσα στο σπίτι του.

Η Μαρία Παπλιόρη, γιαγιά κατάκοιτη στο κρεβάτι. Την πυροβόλησαν στο κεφάλι εξ επαφής.

Η Αγνή Γκάτζιου. Την πυροβόλησαν.

Ο Δημήτριος Βλαχοδήμος. Τον πυροβόλησαν.

Η Αικατερίνη Φίτσιου. Την πυροβόλησαν στο δρόμο.

Η Αικατερίνη Γκουτζιάνα. Την πυροβόλησαν.

Ο Αριστείδης Τσιουπλής. Τον πυροβόλησαν.

Η Ευθαλία Ζουζό. Την έκαψαν ζωντανή, αφού την τύλιξαν με άχυρα.

Η Αικατερίνη Ζουζό. Την πυροβόλησαν.

Ο Γρηγόριος Τσιτσιάνης. Τον πυροβόλησαν.

Ο Ευάγγελος Καράς. Τον πυροβόλησαν.

Ο Αστέριος Βαρβαρέζος. Τον πυροβόλησαν.

Η Αικατερίνη Βαρβαρέζου. Την πυροβόλησαν.

Ο Αστέριος Τσιάτσιος. Τον πυροβόλησαν.

Η Αικατερίνη Ψαροδήμου. Την πυροβόλησαν.

Η Ευγενία Ζαραμπούκα. Την πυροβόλησαν.

Ο Δημήτριος Γκουτζιομπίνης. Τον πυροβόλησαν.

Η Γιάννω Καραλέκα. Την πυροβόλησαν.

Η Ευφροσύνη Δανιήλ. Την πυροβόλησαν.

Ο Ευάγγελος Τσιώτσιος. Τον πυροβόλησαν.

Τα στοιχεία που αφορούν στην πυρπόληση του Καταφυγίου κατέγραψε ο π. Κωνσταντίνος Ι. Κώστας (το 1986) συνομιλώντας με τους αυτόπτες των γεγονότων, το Νικόλαο Ι. Τζινίκο, τη Μαριάνθη Καρασίμου, την Ερμιόνη Τσακνάκη

και την Ευθαλία Λιάλιου.

Στο κάψιμο της Αγίας Κυριακής τα θύματα ήταν 7.

Η Μαρία Ρήγα. Την πυροβόλησαν ενώ κουβαλούσε ψωμιά.

Ο Δημήτριος Γκαρμπούνης του Θωμά, τον πυροβόλησαν.

Ο Θωμάς Γκαρμπούνης, πατέρας του Δημητρίου. Τον πυροβόλησαν.

Ο Γεώργιος Μίχος. Τον πυροβόλησαν.

Ο Ευθύμιος Σεραφείμ. Τον πυροβόλησαν.

Η Δέσποινα Σεραφείμ, γυναίκα του Ευθύμιου. Την πυροβόλησαν πάνω στη σκάφη την ώρα που ζύμωνε.

Ο Απόστολος Ανδρεόπουλος. Τον πυροβόλησαν έξω από το χωριό.

Τα ιστορικά στοιχεία για την πυρπόληση της Σκούλιαρης δόθηκαν (το 1986) στον π. Κωνσταντίνο Ι. Κώστα από αυτόπτες των γεγονότων, τη Δέσποινα Στεργιοπούλου, τη Μαρία Λ. Καρανάτσιου, την Περιστέρα Τέτου, την Ελένη Στεργιοπούλου, τον Αντώνιο και Βάια Τσέγκο, τη Βάια Σταμάτη, τη Βασιλική Νατσιούλα, τον Αθανάσιο Ζουζό και τη Χρυσάνθη Σγούρου.

Εκτελέσεις από τα στρατεύματα Κατοχής έγιναν και στο Βελβεντό:

Τα στοιχεία για το Βελβεντό δόθηκαν στον π. Κωνσταντίνο Ι. Κώστα από τον Μάρκο Μπαλάνη, (10-12-2005), ο οποίος τα κατέγραψε από τον Μάρκο Σιώμο, 90 ετών και την Άννα Μπαλάνη 93 ετών (Οκτώβριος 2005).

Ο Δημήτριος Μπαχτσές του Νικολάου, ετών 44. Εκτελέστηκαν. (Η πληροφορία της Γαλάτειας Μπαχτσέ)

Ο Γεώργιος Μπαλάνης, και ο Μάρκος Σαμαράς, εκτελέστηκαν στο πίσω προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου Βελβεντού.

Ο Ζήνων Τζατζάρης, ο Αντώνιος Καραδήμος, ο Ελευθέριος Μαργαρίτης, ο Γεώργιος Κακούλης, και ο Χριστόδουλος Μαρκάλας, εκτελέστηκαν στην παλιά Γέφυρα του Αλιάκμονα στη Νεράιδα.

Ο Γεώργιος Χατζηγιωάννου ή Μπαχασιώτας. Εκτελέστηκε.

Ο Περικλής και ο Ευθύμιος Λάπας πατέρας και γιος, εκτελέστηκαν στην περιοχή Προύτσιαβο.

Ο Ζορμπάς. Το μικρό του όνομα δεν μας δόθηκε. Εκτελέστηκε.

Δύο αδερφοί Μπουντιό. Εκτελέστηκαν σε ύψωμα κοντά στην εκκλησία Παναγία της Κοζάνης.

Ο Στάμκος Κλίγκος: Τον βασάνισαν σκληρά και τον κρέμασαν σ' ένα από τα πλατάνια στα "φιγκαταλώνια" Βελβεντού. Αυτόπτης μάρτυρας ο Γρηγόριος Φωκίδης.

Αναφορά στην πυρπόληση του Μοσχοχωρίου.

Πρακτικό του Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητας Μοσχοχωρίου (Αρ. 2/10-8-1945, με Πρόεδρο τον Αν. Τζούνα) απαντά σε "ερωτήματα του Υπουργείου Υγιεινής και Κοινωνικής Πρόνοιας" και αναφέρεται στην πυρπόληση που υπέστη το Μοσχοχώρι από τα στρατεύματα Κατοχής, ως εξής: "- Ημερομηνία καταστροφής; 12 Δεκεμβρίου 1943. -Παρά τίνος; Γερμανών. -Διά τίνα τρόπο κατεστράφη η Κοινότης; Διά πυρκαϊάς".

Στο κάψιμο του Μοσχοχωρίου πληγώθηκε από τους πυροβολισμούς των Γερμανών η Γιαννούλα Τσιάπλα ηλικίας 2,5 ετών, μεταφέρθηκε από τους γονείς της στο Βελβεντό στο γιατρό Ιπποκράτη και πέθανε μετά από 7 ημέρες. (Πηγή: Γεώργιος Λαγογιάννης, Πρόεδρος τοπικής Κοινότητας Πλατανορέματος).

Κρατούμε ζωντανή τη μνήμη σε όλα αυτά: Πρόσωπα και άθλια γεγονότα. Θύτες, πωρωμένους εκτελεστές και αθώα, ανυπεράσπιστα θύματα. Ωστόσο ανοίγουμε την αγκαλιά μας και θερμαίνουμε την καρδιά μας για να τους συγχωρέσουμε όλους. Η "βία στη βία" ενισχύει το φαύλο κύκλο της βίας, έλεγε ο λατινοαμερικανός Επίσκοπος Χέντελ Καμάρα. Αυτό δεν σημαίνει ότι προτείνουμε ως λύση τη σιωπή μπροστά στην εκμετάλλευση των αδύναμων και ανίσχυρων από τους δυνατούς και ισχυρούς. Κάθε άλλο. Ζητούμε γι' αυτούς και για μας το έλεος του Θεού. Διότι "οι καιροί ου μενετοί". Ο φόβος εκβάλλεται διά της αγάπης. Και η αγάπη είναι ο θεμέλιος λίθος και ο ιστός της αλλαγής του ανθρώπινου γένους. Ο Θεός είναι αγάπη, λέει το Ευαγγέλιο. Το μίσος, η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, η έπαρση και συνακόλουθα οι απορρίψεις, συντηρούν τα κακώς έχοντα, εμποδίζουν και καθυστερούν την αλλαγή. Οι έχοντες ώτα ακούειν, ακουέτωσαν.

Ενθαρρύνοντας το λαό και καταγγέλλοντας τους ισχυρούς της γης, παρουσία του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου του Β', (Κοζάνη, 6-12-

2016) πολλών Επισκόπων, των αυτοδιοικητικών, πολιτικών και στρατιωτικών αρχών και πολλού λαού, ο Σεβασμ. Μητροπολίτης Σερβίων και Κοζάνης κ. Παύλος είπε: “Μη φοβάστε. Ει ο Θεός μεθ’ ημών, ουδείς καθ’ ημών. Το γένος μας ταλαιπωρείται διαχρονικά, το επιβουλεύονται διαχρονικά και οι ισχυροί της γης, όμως μένει σε πείσμα του διαβόλου και των εργαλείων του”. Η ταλαιπωρία των κοινωνιών οφείλεται, εν πολλοίς, στην εκμετάλλευση “των ολίγων, που με τον ιδρώτα του πτωχού, του εργάτη, του φορολογούμενου πλουτίζουν ανήθικα”. (Ποιμαντορική Εγκύκλιος για τα Χριστούγεννα 2016, του Σεβ. Μητροπολίτου Σερβίων και Κοζάνης κ. Παύλου). Ευχόμαστε σε όλους σας καλά Χριστούγεννα. (π. Κ.Ι.Κ.)

Ακολούθησε η ανάγνωση από μαθητή του ποιήματος του Γιάννη Παπαγόρα.

Αδίκως χαμένοι - 1943

Μάρτυρες - ήρωες,

λόγια ταυτόσημα,

γι’ αυτές τις ψυχές.

Σκιές Ελλήνων,

μες στου Δεκέμβρη,

τις κρύες νύχτες,

αγγίζουν το νου μας,

και τις καρδιές.

Μας βλέπουν ελεύθερους

από πάνω ψηλά,

μας βλέπουν και χαίρονται.

Άγιες ψυχές.

Ελάτε αδέρφια,

ένα κεράκι, μια προσευχή,

δυο κόμπους δάκρυα,

ενός λεπτού σιγή,

στους μάρτυρες-ήρωες,

στους ήρωες-μάρτυρες. (Γ.Π.)

Εκκλησιαστικό Συμβούλιο της περιόδου είναι: ο Στεφάνου Γεώργιος, ο Παπαγόρας Ιωάννης, ο Στεφάνου Δημήτριος και η Δελνιώτη Θεοδώρα.

Στο ζεστό αρχονταρίκι του Ναού μαζί με το κέρασμα ανταλλάχτηκαν ευχές για καλά Χριστούγεννα.

π. Κωνσταντίνος Ι. Κώστας,

ΦΩΤΟ ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΣΤΑΣ

ΦΩΤΟ ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΣΤΑΣ

Πηγή: kozan.gr